

*... megtalálhatjuk,
amikor már minden más kudarcot vallott,
Magunkba rejtve
a tökéletes változás kulcsát'*

– Sri Aurobindo

A TITKOK egyszerűek.

Mert az Igazság egyszerű. A legegyszerűbb dolog a világon – ezért is nem látjuk. Csak *egy* Dolog van a világon, nem kettő, mint ahogy ezt a modern fizikusok és matematikusok elkezdték már kapizsgálni, s mint ahogy ezt jól tudja a hullámokra mosolygó gyermek a napsöpörte tengerparton, ahol ugyanaz a hab tűnik görögni a homokos parton az idők kezdete óta, megidézve a napokat és kínokat egyetlen történetté szövő ősi emlékezetből előbuggyanó nagy ritmust, ami oly öreg, hogy változatlan jelenlétnek érződik, és kiterjedtségében oly mindent felölelő, hogy még egy sirály siklását is magában foglalja. És egyetlen másodperc tartalmaz mindent, az összes korok és lelkek összességét, mindent egyetlen, a vad habon egy pillanatra felcsillanó egyszerű kis pontban. De elvesztettük azt a pontot, azt a mosolyt, és az éneklő másodpercet. Így összeadással próbáltuk meg helyreállítani azt az Egységet: $1+1+1\dots$, mint a számítógépeink, mintha az összes lehetséges tudás minden elképzelhető irányból történő összeadása kiadná a helyes zenei hangot, az egyetlen hangot, ami megszűli a dalt, mozgatja a világokat és egy elfeledett

gyermek szívét. Megpróbáltuk előállítani azt az Egyszerűséget minden zsebszámítógépünk számára, de minél inkább megsokszoroztuk okos nyomógombjainkat az életet egyszerűsítendő, annál messzebb repült a madár és a mosoly – még a csillámló habot is beszennyezték egyenleteink. Már abban sem vagyunk teljesen biztosak, hogy a testünk még mindig a miénk – a gyönyörűséges Gép felfalt mindent.

Mégis az az egyetlen Dolog az egyetlen Hatalom, mert ami egy pontban ragyog, az ragyog az összes többi pontban is. Ha egyszer ezt megértettük, akkor minden mást megértettünk; csak egyetlen Hatalom létezik a világban, nem kettő. Még egy gyermek is tudja ezt: ő király, ő sebezhetetlen. De a gyermek felnő; elfelejti. Az ember felnőtt, és a nemzetek és civilizációk mindegyike a maga módján keresi a Nagy Titkot, az egyszerű titkot – háború és leigázás, meditáció és varázslat, szépség, vallás és tudomány révén. Ámbár igazából nem tudjuk ki a legfejlettebb: az Akropolisz építő, a tébai varázsló, a Cape Kennedy űrhajós vagy a cisztercita szerzetes, mert az egyik visszautasította az életet, hogy megértse, a másik átölelte anélkül, hogy értené, a harmadik hagyott egy szépségnyomot, és megint másik egy fehér csíkot a változatlan égen – mi csupán az utolsók vagyunk a listán, ez minden. És még mindig nem leltük meg varázslatunkat. A pont, a döntő erejű kis pontocska még mindig ott van a világ nyílt tengerpartján; ragyog akárkinek, aki felfogja, pontosan úgy, ahogy már akkor ragyogott, mielőtt mi emberek feltűntünk volna a csillagok alatt.

Mások azonban megérintették a Titkot. Talán a görögök ismerték, és az egyiptomiak is, és bizonyosan a védikus idők indiai rishi-i. De a titkoknak, mint a virágoknak egy gyönyörű fán; megvan az idejük, láthatatlan növekedésük, és

hirtelen virágba borulásuk. „Ideje” van mindennek, a csillagok együttállásának fejünk fölött, és a kormorán átkelésének a habok nyaldosta sziklán, és talán még magának a habnak is, amit feldob egy pillanatra a hullám hömpölygése; minden egyetlen szertartásnak megfelelően mozog. S az ember is. Egy titoknak, azaz egy tudásnak és egy hatalomnak megvan a maga organikus ideje; egy a többieknél fejlettebb kis sejt nem tudja megtestesíteni tudásának hatalmát, azaz megváltoztatni a világot, meggyorsítani a nagy fa kivirágzását, hacsak az evolúciós talaj többi része nem áll készen.

De az idő elérkezett.

Elérkezett, előtör mindenütt a Földön, még akkor is, ha a láthatatlan virág még mindig gennyedő kelésnek tűnik: a diákok lefejezik Ghandi szobrát Kalkuttában, a régi istenek szétmállanak, az értelemmel és filozófiával etetett elmék rombolásért kiáltanak, és behívják a külföldi barbárokat, hogy segítsenek nekik széttörni saját börtönüket, mint ahogy az ókori rómaiak tették; mások vegyi mennyországokért sikoltanak – minden út jobb, mint ez! S a Föld liheg és hörög, minden repedése, számtalan hasítéka, átalakuló hatalmas testének összes sejtecskéjén keresztül. Időnk úgynevezett gonosza egy új születés álruhában, amelyet még nem tudunk hogyan kezelni. Alapvető evolúciós válság előtt állunk, mint amilyen az első emberi aberráció lehetett a nagy majmok között.

De mivel a földi test egy, ezért a gyógy mód is egy, mint az Igazság, és egyetlen átváltozott pont átváltoztatja az összes többi. Mindemellett e pont nem a törvényeink, rendszereink, tudományaink, vallásaink, iskoláink vagy sokszínű izmusaink javítgatásában lelhető – mindezek az öreg Gépezet részei; nem egy csavart kell megszorítanunk, hozzáadnunk vagy megjavítanunk: végletesen fuldoklunk. Ezenkívül,

annak a pontnak semmi köze az értelmünkhöz – eleve az eszelte ki az egész Gépet –, sőt még az Ember javíthatásához sem, mert az csupán az Ember múltbéli hibáinak és múltbéli nagyságának dicsőítésével lenne egyenlő. „Az Ember tökéletlensége nem a Természet utolsó szava” – mondotta volt Sri Aurobindo – „viszont tökéletesítése sem a Szellem utolsó csúcса.” Valóban e pont egy jövőben van, túl értelmünk felfogóképességén, de ott növekszik a lény mélyében, mint a lángfa virágai sarjadnak összes levele lehulltán.

De van egy fogantyú a jövőhöz, feltéve, hogy lehatolunk a dolog szívéhez. De hol van az a szív, ha nem abban, amit gyönyörűnek, helyesnek és jónak tartunk emberi értékrendünk szerint? Egy nap a vízből nemrég kimászó első hullók már repülni szándékoztak, a dzsungel első főemlősei a fáról lemászva furcsa, új pillantással méregették a világot: egy és ugyanaz az ellenállhatatlan sürgetés készítette őket egy másik állapot fontolgatására. És talán minden átalakító erő benne volt már abban a valami más FELÉ vetett egyszerű pillantásban, mintha az a pillantás, az a sürgetés, az ismeretlen felkiáltás azon pontja már rendelkezett volna a jövő zsilipeit megnyitó erővel.

Valóban az a pont tartalmaz mindent – mindenható. A számtalan egyedi napos Én egy szikrája, ami ott ragyog minden ember és dolog szívében, a tér minden pontjában, az idő minden pillanatában, a hab minden pötytyében, és szüntelen a másodperc töredékében megpillantott örökkévalósággá válik.

A jövő azokhoz tartozik, akik fenntartás nélkül átadják magukat a jövőnek.

S mi azt állítjuk, hogy létezik az elme összes elektronikus mennyországnál messze csodálatosabb jövő: az ember nem

a vég, nem inkább, mint az *archeopteryx** volt a hüllők dicsőségének tetőfokán – hogyan lehetne bármi is a nagy evolúciós hullám betetőzése? Pedig tisztán a csúcspontot látjuk magunkban: egyre csodásabb gépeket találunk fel, szüntelenül kitoljuk az emberiség határait, még a Jupiter és a Vénusz felé is elindultunk. De az csak egy növekvően csalóka és fullasztó látszat, és nem tágítunk semmit: csupán elküldünk a világűr másik végébe egy szánalmas kis lényt, aki még azt sem tudja, hogyan gondoskodjék saját fajtájáról, vagy hogy vajon barlangjai egy sárkánynak vagy egy síró csecsemőnek nyújtanak-e menedéket. Nem fejlődünk; hanem mértéktelenül felfújunk egy óriási mentális léggömböt, ami nagyon is arcunkba robbanhat. Nem jobbá tettük az embert – csupán óriássá. És ez nem történhetett másképp. A hiba nem erényeink vagy értelmi képességeink hiányában van, mivel ezek végleteinek elérése is csupán szuperszenteket vagy szupergépeket tudna létrehozni – szörnyeket. Egy üregében gubbasztó szent hüllő sem jelentene inkább evolúciós tetőpontot, mint egy szent szerzetes. Máskülönben, felejtünk el mindent. Az igazság az, hogy az ember netovábbja – vagy egyáltalán bármi netovábbja – nem a megfigyelt típus magasabb fokra tökéletesítésében rejlik; hanem „valami másban”, ami már nem az a típus, és amivé a régi válni vágyik. Ilyen az evolúciós törvény. Az ember nem a vég; „az ember egy átmeneti lény” – hirdette volt Sri Aurobindo. Az emberfeletti felé haladása oly eleve elrendeltetett, mint ahogy a mangófa legmagasabb ágának legkisebb ágacskája is már ott rejlik magában. Ennélfogva egyetlen igaz munkánk, egyetlen valódi problémánk, a minden kor végén felmerülő egyetlen valaha is megoldásra váró kérdés, ami most oly fájdalmasan szag-

* tollas ősmadár - *a ford*

gatja darabokra szívünkhöz nőtt földúrhajónkat az, hogyan hajtsuk végre e következő átmenetet.

Nietzsche is erről beszélt. De az ő übermensch-e csak az ember óriássá tétele volt; láttuk az mit művelt, amikor átgázolt Európán. Az nem egy evolúciós fejlődés volt, hanem csupán egy visszatérés az emberi egoizmus szőke vagy barna állatiasságának ősi barbarizmusához. Nem egy übermensch-re van szükségünk, hanem valami másra, ami már ott morajlik az ember szívében, és oly különböző az embertől, mint Bach kantátái az emberszabású első dörmögéséhez képest. S igazából Bach kantátái szegényesnek hangzanak, amint belső fülünk elkezd nyiladozni a jövő harmóniáira.

E megnyílást, ezt az új fejlődést szeretnénk megvizsgálni a Sri Aurobindotól, és az ő munkáját folytató Anyától tanultak fényében, az átmenet működési módját, hogy megragadhatjuk a fogantyút magunk, és módszeresen dolgozhatunk saját evolúciónkon – kísérleti evolúciót hajthassunk végre – úgy, ahogy mások megpróbálnak lombikbébit előállítani, bár ők csak saját szörnyeik visszhangját hallhatják.

Az élet titka nem az életben van, és az ember titka sem az emberben, nem inkább, mint „a lóbusz titka a sárban, melyből kinő” – mondta Sri Aurobindo; és mégis a sár – a napsugárral szövetkezve – hozza létre a magasabb fokú összhangot. Az összetartás e helyszínét, az átváltozás e pontját kell megtaláljuk. Akkor talán újra felfedezzük, amit egy csendes gyermek a tengerparton megfigyelt a vad hab egy pöttyében, és a világokat forgató legfelsőbb zenét, az eddig ideje elérkeztére váró egyetlen Csodát.

S ami emberileg lehetetlennek tűnt, gyerekjátékká válik.